

Bijeenkomst:

- Gezondheid
- Geluid
- Lokaal eigendom

d.d. 24/04/2023

2022

2026

2030

2050

gemeente **Dinkelland**

gemeente **Tubbergen**

**Energiestrategie
Twente**

RES Twente

- Moniek Zuurbier,
GGD Oost Nederland

- Jasper Pondman,
DGMR

- Hennie Luten,
LEIS

Lokale Energie Initiatieven Stimulering

24 april 2023

LEIS

Agenda

- Lokale Energie Initiatieven Stimulering
- Lokaal eigendom
- Rol gemeente
- Voorbeelden uitvoering
- Beschouwing
- Praktijk
- Procesparticipatie
- Lokaal eigendom versus zeggenschap

Lokale energie

- Advisering gemeenten
- Ondersteuning coöperaties
- Gebiedsontwikkeling
(combinatie van opgaven)

LEIS

Wat?

- Energiecoöperaties ondersteunen in alle fasen van grootschalige opwek
- Gemeenten / provincie / grondeigenaren helpen met gebiedsprocessen op het gebied van energie en stikstofproblematiek
- Gemeenten adviseren bij beleidsvorming duurzame opwek
- Bedrijven adviseren en helpen ontwikkelen bij eigen en/of gezamenlijke opwek.
- Lokale energie initiatieven (zon op dak, monovergisting)
- Initiatieven helpen initiëren tbv subregionale en grensontkennende samenwerking

LEIS

Waar bijvoorbeeld?

Deventer, Zwartewaterland, Dalfsen, Staphorst, Meppel,
De Wolden, Westerveld, Steenwijkerland.

Met wie?

We hebben samenwerkingen met partners die hetzelfde
doel na streven en verbinding zoeken.

LOKAAL EIGENDOM

Het klimaatakkoord zegt: ‘Om de projecten voor de bouw en exploitatie van hernieuwbaar op land in de energietransitie te laten slagen, gaan in gebieden met mogelijkheden en ambities voor hernieuwbare opwekking, partijen gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (bewoners en bedrijven). Investeren in een zon –en/of windproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Het streven voor de eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Er is lokaal ruimte om hier vanwege lokale projectgerelateerde redenen van af te wijken.’

LOKAAL EIGENDOM

RES Twente zegt: ‘Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (geheel of gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark of warmteproject, meestal in de vorm van een energie/ warmte-, wijk- of dorpscoöperatie, en zeggenschap hebben over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten. Eigenaarschap houdt dus ook in dat het burgercollectief een financieel risico loopt.’

Verdeling

Naast zeggenschap en de revenuen in de gemeenschap houden is een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten belangrijk. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit. Ook bij projecten die in lokaal eigendom worden gerealiseerd zullen keuzes gemaakt moeten worden over grondvergoedingen, omwonendenregelingen, het instellen van een gebiedsfonds of inwoners de mogelijkheid bieden te investeren in het project.

Houding/rol gemeente

Faciliterende rol: Gebruik maken van initiatieven van de markt en inwoners en deze toetsen en begeleiden. Zoals bijvoorbeeld een zonneweide, windpark, energie coöperatie en inwonerscollectief.

Stimulerende rol: Met behulp van subsidies, garanties, borgstelling en/of leningen, al dan niet in de vorm van een revolverend fonds, initiatieven ondersteunen om tot ontwikkeling of realisatie te komen.

Samenwerkingsrol: Uitgaande van eigen beleidsdoelen, samenwerken met private partijen in een partnerschap met eventueel een minderheidsaandeel in projecten.

Eigenaarsrol: Opgaves voor eigen rekening, risico en rendement oppakken. Dit kan uiteenlopen van (deelname in) risicovolle ontwikkeling, tot (deelname in) exploitatie of het volledig inrichten en exploiteren van een gemeentelijk energiebedrijf. Dit alles volledig in eigen regie.

Duidelijkheid houding gemeente

1. Deelname aan projecten

In hoeverre wilt de gemeenten zelf deelnemen aan projecten

2. Risico allocatie

Waar wordt het meeste risico gedragen?

3. Sturing op beleidsdoelen

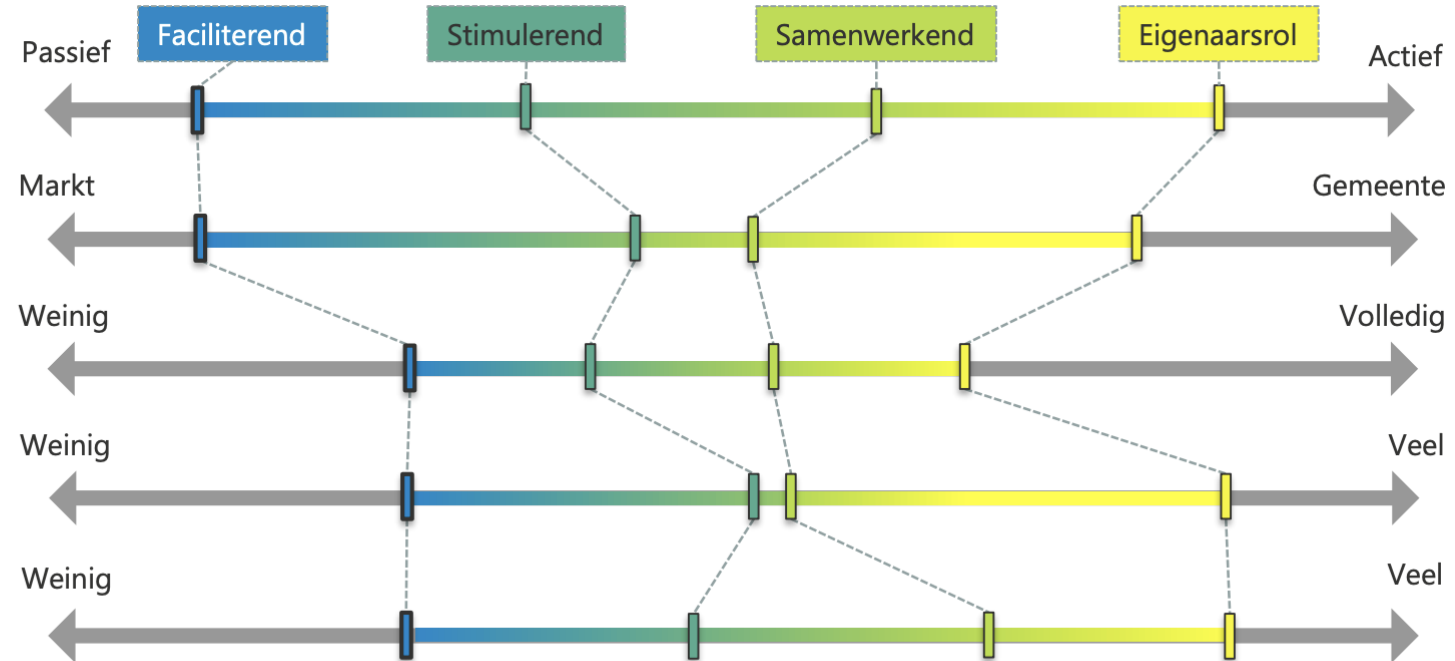
Mate van invloed op het halen van beleidsdoelen

4. Benodigde gemeentelijke middelen

Hoeveel financiële middelen, personen en tijd dient gereserveerd te worden

5. Vereisten inhouse kennis en kunde

Welke mate van technische en procesmatige kennis is nodig om controle te houden over het project

Faciliterende rol

Geschikt bij projecten waarbij er initiatieven zijn met slagkracht, de consument beschermd wordt en het maatschappelijk belang voldoende gewaarborgd wordt.

Voordelen:

- Gemeente loopt minder risico (ook financieel)
- Er zijn beperkte inhouse kennis, kunde en middelen vereist
- Eenvoudigere rol voor gemeente (bv als landelijke wetgeving beleidsdoel voldoende borgt)
- Benutting van professionaliteit, expertise en commerciële scherpte van de markt

Nadelen:

- Financieel minder aantrekkelijke opgaves worden door de markt niet of later opgepakt.
- Weinig directe sturing mogelijk op beleidsdoelen (bv borging maatschappelijk belang) – Eventuele overwinst vloeit naar ?
- Bemoeilijkt het benutten van meekoppelkansen met andere beleidsterreinen

Stimulerende rol

Geschikt bij projecten waarbij de gemeente de markt op specifieke punten en projecten wil stimuleren. De onderliggende business case moet redelijk zijn (niet volledige risico overnemen of gehele onrendabele top bekostigen).

Voordelen:

- Sturing op beleidsdoelen
- Vertrouwen in de initiatieven / markt en bijsturen door stimulering
- Benutting van professionaliteit, expertise en commerciële scherpte van de markt

Nadelen:

- Weinig directe sturing mogelijk op beleidsdoelen (bv borging maatschappelijk belang) – Eventuele overwinst vloeit naar?
- Bemoeilijkt het benutten van meekoppelkansen met andere beleidsterreinen
- Stimulerende maatregelen kunnen kostbaar zijn (subsidie) of langdurig risico herbergen (garanties)

Samenwerkende rol

Geschikt bij projecten wanneer de gemeente deze wil versnellen, de markt deze niet voldoende oppakt of niet op een gewenste manier.

Voordelen:

- Benutting van professionaliteit, expertise en commerciële scherpte van de markt
- Gemeente kan meeprofiteren van overwinst
- Gemeente heeft gedeeld zeggenschap en kan (beter) sturen op beleidsdoelen

Nadelen:

- Aansprakelijkheid en afbreukrisico
- Pettenproblematiek (deelnemer / regisseur project en vergunningverlener)
- Weerstand
- Rekening houden met de geldende inkoopregels en aanbestedingswet (Wet Markt en Overheid (WMO))

Eigenaarsrol

Geschikt projecten waarbij de (lokale) markt geen of weinig interesse toont of als er synergie is met andere beleidsdoelen

Voordelen:

- Optimale balans mogelijk tussen het beheersen van de risico's en de maatschappelijke kosten van het aanleggen, beheren en exploiteren van het project
- Directe sturing mogelijk op beleidsdoelen (bv borging maatschappelijk belang)
- Regie op eventuele overwinst
- Eventuele koppelkansen met andere beleidsterreinen
- Kan later aan de markt worden overgedragen

Nadelen:

- Risico op politieke belangenafweging i.p.v. sturing op kwaliteit project
- Pettenproblematiek (deelnemer project en vergunningverlener)
- Rekening houden met de geldende inkoopregels en aanbestedingswet (WMO) – Risico dat de markt het niet wil overnemen

Voorbeelden uitvoering

Gemeentelijk energiebedrijf

Privaat publieke samenwerking

Energiecoöperatie samenwerking ontwikkelaar
(verschillende uitwerkingen mogelijk)
Laten faciliteren /

Energiecoöperatie 100% lokaal

Beschouwing

Financieel risico

Windontwikkeling bevindt zich in een competitieve markt en project rendementen kunnen hoog zijn (IR ~10%). Echter, de eigenaar neemt ook risico's. Subsidie op wind neemt af en kan binnenkort subsidieloos worden, SDE+ wordt wel vastgezet voor 15 jaar. Het risico op lage elektriciteitsprijzen wordt steeds hoger naarmate de tijd verstrijkt.

Anterieure overeenkomst

Het lokale eigendom wordt als streven opgenomen in beleid. Met een marktpartij valt te onderhandelen over profijt voor de omgeving, dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst.

Maatschappelijk sociaal

Er is overlast van windmolens en de publieke perceptie van windenergie is dat grondeigenaren en investeerders een hoog rendement halen ten koste van de omwonenden. Belangrijk is hoe wind ontwikkeld wordt. Overlast minimaliseren en profijt maximaliseren.

Beschouwing

Organisatorisch

Het waarborgen van het belang van de inwoners van de gemeente kan het beste door in alle fases van het project betrokken te zijn en aan te sturen op het belang van de bewoners en die ook activeren.

Praktijk

- Weerstand tegen veranderingen
 - Wantrouwen
- Zorg over effecten
- Belangen
- Praat met elkaar
- Wees duidelijk en oprecht
- Durf voor de opgave te staan maar je ook kwetsbaar op te stellen
- Maak afspraken over communicatie
 - frequentie
 - wijze waarop
 - onderwerpen waarover
- Betrek en bevrraag

Praktijk

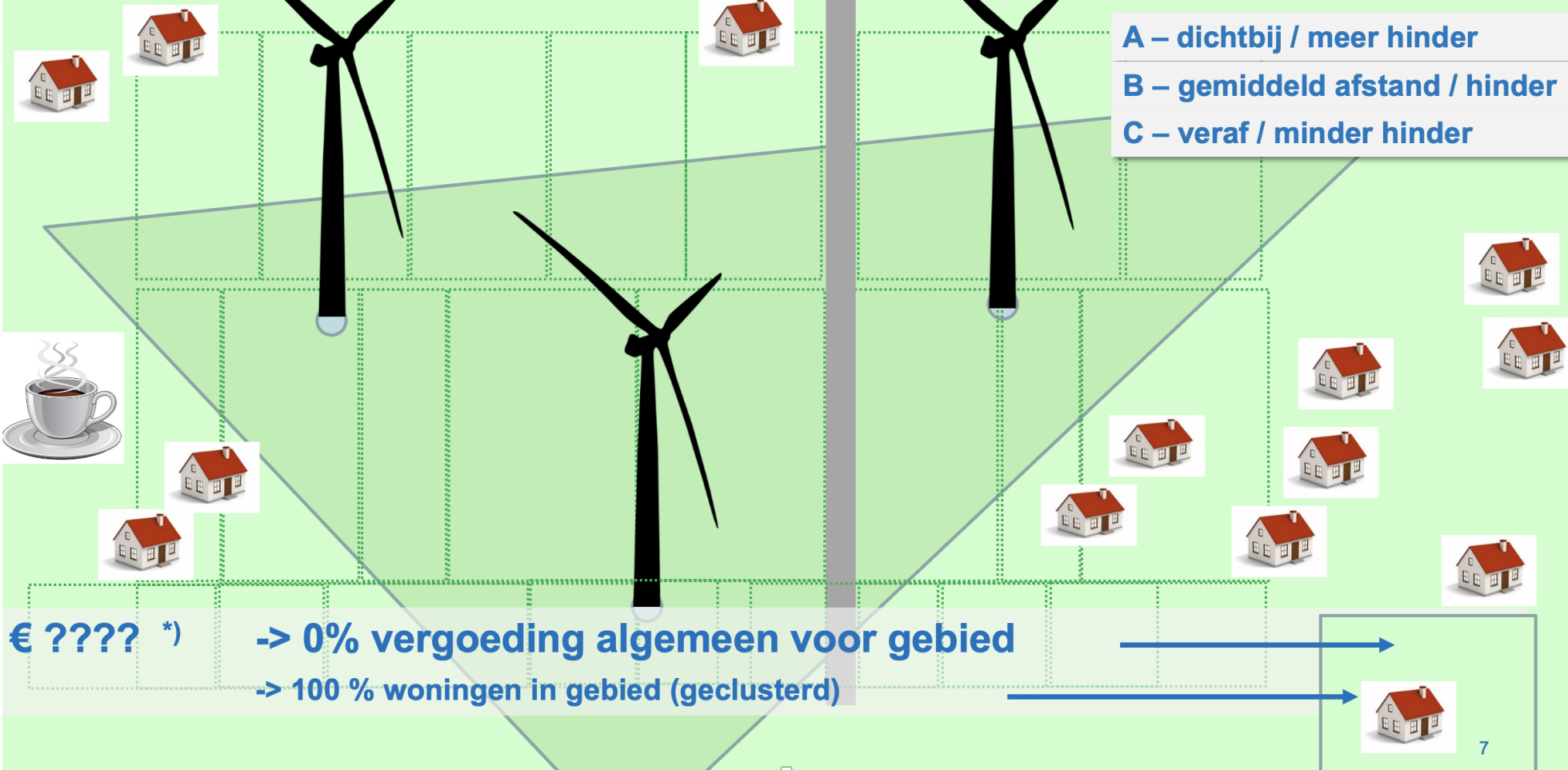
- Samen leren en samen werken met omwonenden
- Maak samen een vergoedingenmodel voor omwonenden
- Maak samen een grondvergoedingenmodel (pachtzone, toren op het land)
- Maak samen een plan voor een maatschappelijk fonds
- Maak samen een plan voor de overwinst
- Maak samen afspraken over effecten

- Zorg dat je samen meer kans hebt op minder dan dat er minder kans ontstaat op meer.

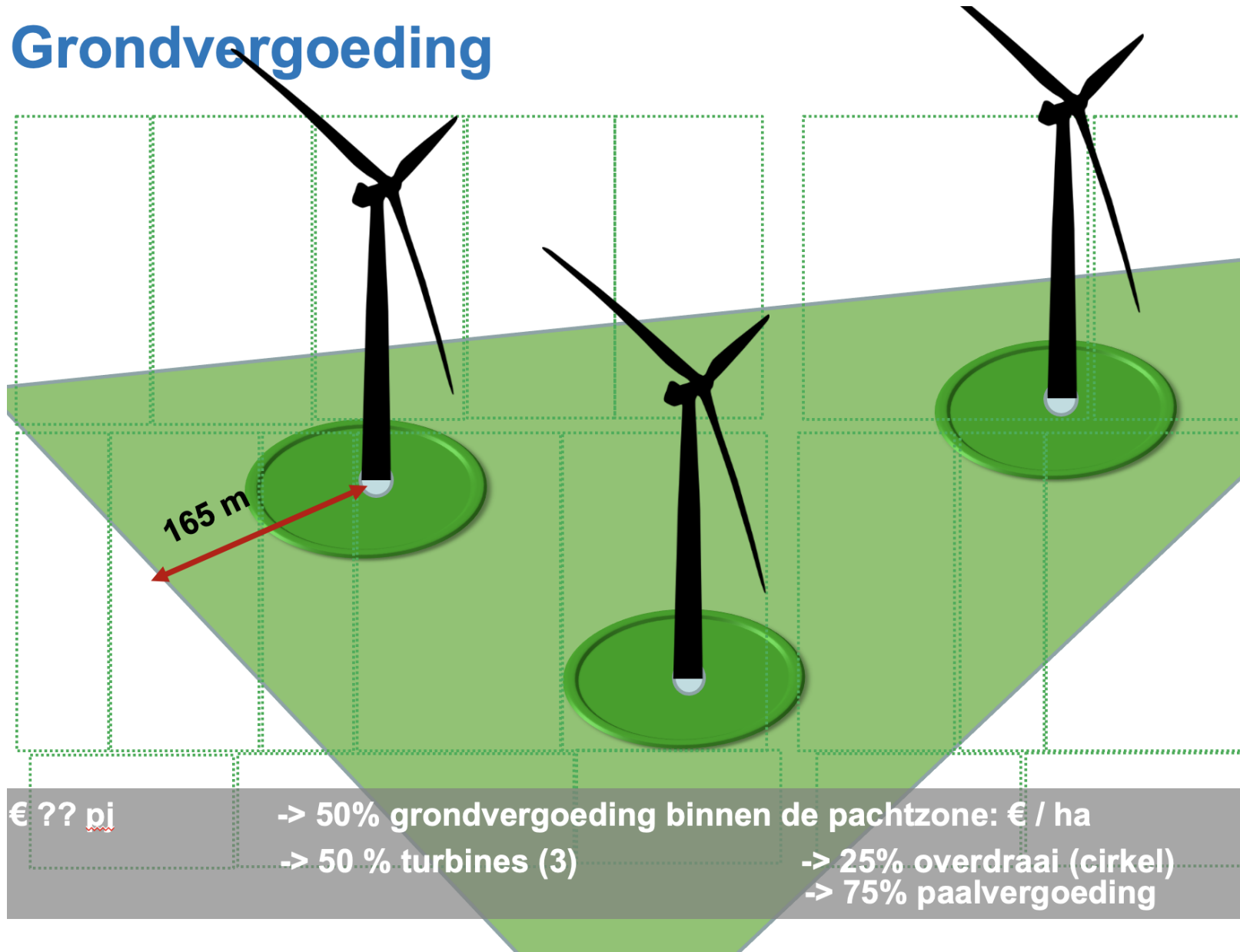
- Door meer tijd samen door te brengen ontstaat er menselijkheid. Leert een buurt elkaar beter kennen, leren gemeenten en inwoners elkaar beter kennen, ontstaat er minder individualisme en vertrouwen.

Omgevingsfonds bij het voorkeursalternatief

Grondvergoeding

Procesparticipatie

- Participatieplan
- Gebiedsgerichte aanpak
- Onderzoek innovatie en gecombineerde opgaven

Lokaal eigendom versus zeggenschap

- Waar wil je zeggenschap over
- Wat is lokaal eigendom?

Lokale bevolking investeert direct in het project na financial close door:

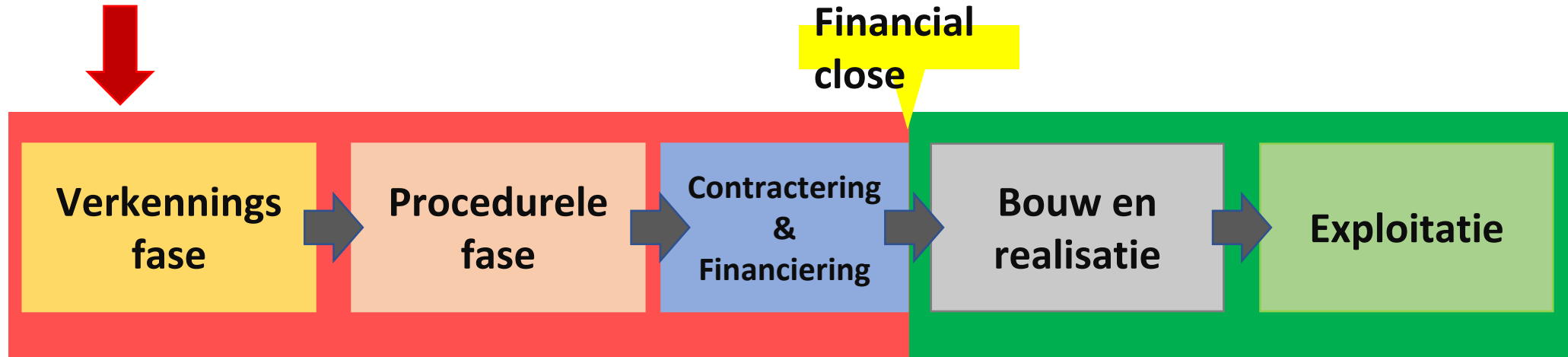
- Aandelen
- Achtergestelde obligatielening

Geef voorrang aan mensen in de omgeving van het windpark

Maak afspraken zodat iedereen mee kan doen (spreiding)

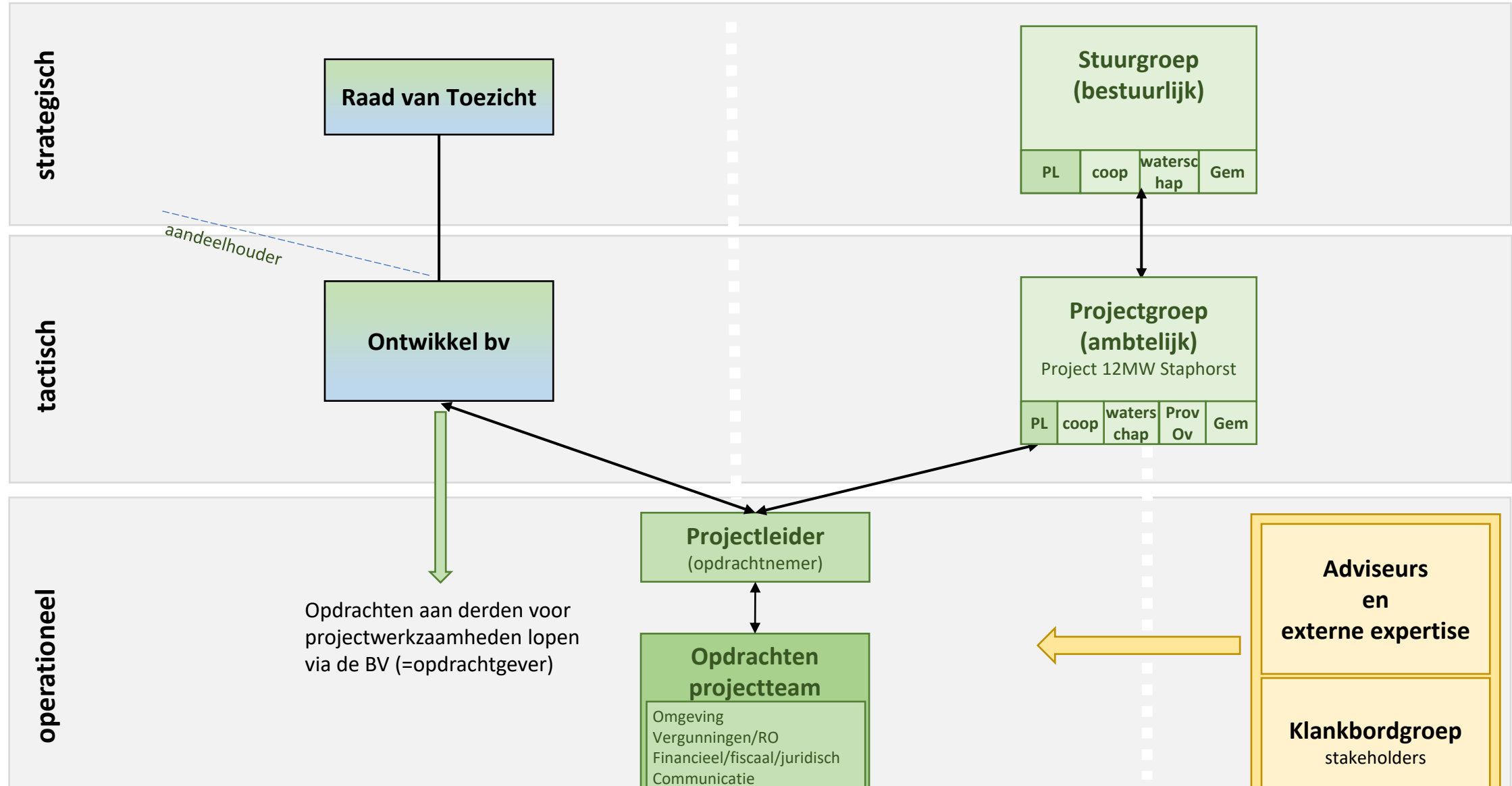

Projectfasering

Projectfasering

Projectorganisatie

Voorbeelden lokaal eigendom

Nieuwleusen Synergie

Staphorst Wij Duurzaam Staphorst

Steenwijkerland Steenergie

Zwolle Tolhuislanden

